

(א) בזכותו או בזכותם?**1. רמב"ן בראשית פרשת נח פרק ו פסוק ט**

איש צדיק תמים היה - יזכיר הכתוב שהיה זכאי ושלם בצדקו, להודיע שראוי להנצל מן המבול שאין לו עונש כלל, כי הוא תמים בצדק, כי הצדיק הוא הזכאי בדין, הפך הרשע, כמו שאמר והצדיק את הצדיק והרשעו את הרשע (דברים כה א), וכן ואתה צדיק על כל הבא עלינו כי אמת עשית (נחמיה ט לג), וכן בצדק תשפוט עמיתך (ויקרא יט טו). אבל באברהם שאמר (להלן יח יט) לעשות צדקה ומשפט, שבח אותו בצדק שהוא המשפט, וברחמים שהיא הצדקה. ורבי אברהם אמר, צדיק במעשיו, תמים בלב. וכתוב (יחזקאל כח טו) תמים אתה בדרכיך.

... והנה אחר שהיה נח צדיק ואיננו ראוי ליענש, גם בניו וביתו ראויים להנצל בזכותו, כי היה עונש עליו אם יכרת זרעו. או יאמר, כי הוא צדיק שלם וגם בניו וביתו צדיקים, כי הוא למדם, כענין שכתוב (יח יט) כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו:

בדורותיו. יש מרבתינו שדרשוהו לטובה, כל שכן אם היה בדור של צדיקים, ויש שדורשין לגנאי, לשון רש"י. והנכון בעיני לפי הפשט, כי טעמו לומר שהוא לבדו הצדיק בדורות ההם, אין בדורותיו צדיק ולא תמים זולתו. וכן כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה (להלן ז א), שאין אחר בדור ראוי להנצל. ואמר "בדורותיו", כי דורות רבים עברו מעת שהשחיתו, ואין צדיק בארץ בלתי. ואל יקשה עליך דבר רבותינו במתושלח, כי הכתוב לא יספר רק שאין צדיק ראוי להנצל מן המבול מכל הדורות ההם:

(ב) על החמס נחתם גזר דינם**2. רמב"ן בראשית פרשת נח פרק ו פסוק ב**

... וספר הכתוב החמס, ואמר עוד "מכל אשר בחרר", להכניס הנשואות לאחרים. אבל לא הזכיר הכתוב האיסור בהם בפירוש, ולא נגזר עליהם העונש רק על החמס, לפי שהוא ענין מושכל איננו צריך לתורה.

3. רמב"ן בראשית פרשת נח פרק ו פסוק יג

חמס - הוא הגזל והעושה. ונתן לנח הטעם בחמס ולא הזכיר השחתת הדרך, כי החמס הוא החטא הידוע והמפורסם. ורבותינו אמרו (סנהדרין קח א) שעליו נתחתם גזר דינם. והטעם מפני שהוא מצוה מושכלת אין להם בה צורך לנביא מזהיר, ועוד שהוא רע לשמים ולבריות. והנה הודיע לנח החטא שעליו בא הקץ הגיע הצפירה (ע"פ יחזקאל ז:ז) ...

(ג) למעט הנס**4. רמב"ן בראשית פרשת נח פרק ו פסוק יט**

מכל בשר וגו' - ידוע כי החיות רבות מאד, ומהן גדולות מאד כפילים וכראמים וזולתם, והרמש הרומש על הארץ רב מאד. גם מעוף השמים מינים רבים אין להם מספר, וכמו שאמרו רבותינו (חולין סג ב) מאה ועשרים מיני עופות טמאים יש במזרח וכלם מין איה הם, ולעופות טהורים אין מספר. והנה יצטרך להביא מכלם שילידו כמותם. וכאשר תאסוף לכלם מאכל אשר יאכל לשנה תמימה, לא תכיל אותם התיבה הזאת, ולא עשר כיוצא בה. אבל הוא נס, החזיק מועט את המרובה.

ואם תאמר יעשנה קטנה ויסמך על הנס הזה. ראה השם יתברך לעשותה גדולה כדי שיראו אותה בני דורו ויתמהו בה ויספרו עליה וידברו בענין המבול וכנוס הבהמה והחיה והעוף לתוכה, אולי יעשו תשובה. ועוד עשו אותה גדולה, למעט בנס, כי כן הדרך בכל הניסים שבתורה או בנביאים לעשות מה שביד אדם לעשות, והשאר יהיה בידי שמים. ואל תתפתה לאמר (ראה ראב"ע להלן פסוק טז) כי היו שלש מאות אמות באמות איש נח, והיה גדול, שאם כן היו גם האנשים גדולים, גם החיה והעופות בדורות ההם גדולים עד שלקה העולם במבול. ועוד כי האמות אמות התורה הנה.

תביא אל התיבה להחיות אתך - צוהו שיתעסק ויעזור אותם הוא בכניסתם בתיבה, וישתדל בהם שיחיו, כאשר ישתדל בנפשו.

(ד) שכר ועונש לגבי חיות**5. רמב"ן בראשית פרשת נח פרק ט פסוק ה**

מיד כל חיה אדרשנו - תמה אני, אם הדרישה כמשמעה, מיד החיה כמו מיד האדם להיות עונש בדבר, ואין בחיה דעת שתענש או שתקבל שכר. ואולי יהיה כן בענין דם האדם לבדו, שכל החיה שתטרוף אותו וטרוף כי גזרת מלך היא, וזה טעם סקול יסקל השור ולא יאכל את בשרו (שמות כא כח), ואיננו להעניש את בעליו בממונו, כי אפילו שור המדבר חייב מיתה (ב"ק מד ב). וצוה כן בבני נח כבישראל.

(ה) "אזהרה ליינ יותר מפרשת נזירות"**6. רמב"ן בראשית פרשת נח פרק ט פסוק כו**

... ונכתב ענין היין בנח כי יש בו אזהרה ממנו יותר מפרשת נזירות, כי הצדיק תמים אשר צדקו הציל כל העולם, גם אותו החטיא היין והביא אותו לידי בזיון וקללת זרעו.